

Rapport Nr. 0651

Archeologienota

Turnhout, Steenweg op Gierle 417
Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies	2
2.1	Aanleiding vooronderzoek.....	2
2.2	Resultaten vooronderzoek	2
2.3	Voorwaarden	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-223
Projectcode Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek	2021E37
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Turnhout
	Straat	Steenweg op Gierle 417
Kadastrale gegevens	Gemeente	Turnhout
	Afdeling	3
	Sectie	O
	Percelen	959G3, 959L3 en 959M3
Coördinaten	Noordwest	X: 188.313 Y: 221.764
	Noordoost	X: 188.677 Y: 221.600
	Zuidoost	X: 188.490 Y: 221.158
	Zuidwest	X: 188.149 Y: 221.317
Oppervlakte plangebied		192.043m ²
Oppervlakte bodemingreep		nvt
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een verkaveling langsheen de Steenweg op Gierle 417 te Turnhout (provincie Antwerpen). Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Turnhout. Turnhout is ontstaan op het kruispunt van twee belangrijke handelswegen, namelijk de handelsweg van Antwerpen richting het Rijnland en de handelsweg van Breda naar Luik. Aan dit kruispunt van handelswegen was tenminste vanaf 1110 een waterburcht aanwezig. Deze waterburcht was in gebruik als het jachtkasteel van de hertogen van Brabant. Mogelijk is de naam Turnhout afkomstig van de topografische situering en aanwezigheid van dit jachtkasteel of zijn voorganger. *Turn* gaat vermoedelijk terug op een toren of 'doorn' en *hout* op een bos (holt).

De opdrachtgever plant het terrein aan de Steenweg op Gierle 417 te Turnhout (prov. Antwerpen) te verkavelen (prekadastratie). Hierbij zijn geen bodemingrepen gepland. De verkaveling houdt in dat het terrein wordt verkaveld waarvan één zone wordt overgedragen aan het Vlaams Gewest en één aan het openbaar domein. De rest van de zone zal in drie fasen worden ontwikkeld waarbij de huidige gebouwen en verharding worden verwijderd en nieuwbouw gepland wordt. De impact hiervan op de bodem is momenteel onbekend.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 17 en 33 m + TAW. Het plangebied zelf bevindt zich tussen 20 en 22 m + TAW in een relatief laag gedeelte van het landschap. Op 400 meter ten oosten van het plangebied stroomt de Bossenloop en op 220 meter ten westen stroomt de Visbeek. Ten zuiden stroomt de Frans Segersloop op 250 m en De Aa op 400 m. In de omgeving van het plangebied (maar ook er binnen) situeerden zich verschillende vennen. Bij archeologisch onderzoek in de nabije omgeving kwam aan het licht dat het vooral natte, moerassige gronden betreft. Deze vochtige omstandigheden duiden dan ook op een verlaagd potentieel voor het aantreffen van menselijke sporen of vondsten uit het verleden ondanks de ligging van het plangebied op een gradiëntsituatie (met een hoge/droge zone en een lage/natte zone). De bodem (nat tot matig droog) suggereert een vochtige locatie voor menselijke bewoning uit het verleden, althans voor bepaalde delen van het plangebied. De bodem is daarom niet ideaal voor bewoning, noch uit de vroege prehistorie (artefactensites uit het paleo-of mesolithicum), noch uit latere tijden sinds de introductie van de landbouw (sporensites vanaf het neolithicum). Natte bodems wijzen echter niet noodzakelijk op een afwezigheid van menselijke bewoning of activiteiten. Archeologische resten kunnen in vochtige omstandigheden net goed bewaard blijven, met name organische resten. De kans op artefacten of sporen blijft toch laag/matig.

Uit de boorbeschrijvingen van de controleboringen kan afgeleid worden dat er slechts in 1 boring een relatief intact bodemprofiel werd aangetroffen. In boring 3 werd er direct onder de graszode (10 cm -mv) een gele, zandige C-horizont met roestverschijnselen aangetroffen. Allen andere boringen vertoonden een verstoord profiel waarbij in boring 2 een blauwgrijze, gereduceerde C-horizont werd aangetroffen op een diepte van 120 cm -mv. In boring 6 werd in een 80 cm dikke, verstoorde laag duidelijk een inmening van een C-horizont waargenomen, op een diepte van 80 cm -mv werd een gele C-horizont aangetroffen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er oorspronkelijk sprake was

van een zeer dunne bouwvoor of Ap-horizont waarbij op ca. 10 cm diepte reeds de C-horizont voorkomt. Gelet op de intensieve bebouwingsgeschiedenis, zal de originele bodemopbouw in de meeste zones van het plangebied niet meer intact zijn. Dit wordt aangetoond in de overige 5 boringen.

De ontwikkeling van het plangebied in de loop van de 20ste eeuw heeft een grote impact gehad hebben op de bodem waardoor het (matige) potentiële g verder daalt en dit geldt voor alle perioden. Op basis van de controleboringen kan gesteld worden dat een archeologisch niveau zich onmiddellijk onder het maaiveld bevond (ca. 10 cm diepte). Door de intensieve bebouwingsgeschiedenis zal dit op het grootste deel van het terrein verstoord zijn. De uitgevoerde controleboringen tonen dit eveneens aan.

2.3 Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat de terreinen zwaar verstoord en vervuild werden in het verleden.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

1. Een archeologienota of nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft, of;

2. Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;

3. Een archeologienota of nota op te maken die de noodzaak voor een archeologische opgraving staft én een plan van aanpak hiervoor biedt, of;

4. Een archeologienota of nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staft én een plan van aanpak hiervoor biedt.

Op basis van bovenstaande argumentatie word een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling.

Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt.

Hierbij rekening houdend dat de geplande werken deze diepte niet zullen bereiken, adviseert J. Verrijckt bvba om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is de lokale geschiedenis van het terrein. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: ja.
- Site aanwezig: Nee
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: Uit de boorbeschrijvingen van de controleboringen kan afgeleid worden dat er slechts in 1 boring een relatief intact bodemprofiel werd aangetroffen. In boring 3 werd er direct onder de graszode (10 cm -mv) een gele, zandige C-horizont met roestverschijnselen aangetroffen. Allen andere boringen vertoonden een verstoord profiel waarbij in boring 2 een blauwgrijze, gereduceerde C-horizont werd aangetroffen op een diepte van 120 cm -mv. In boring 6 werd in een 80 cm dikke, verstoorde laag duidelijk een inmening van een C-horizont waargenomen, op een diepte van 80 cm -mv werd een gele C-horizont aangetroffen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er oorspronkelijk sprake was van een zeer dunne bouwvoor of Ap-horizont waarbij op ca. 10 cm diepte reeds de C-horizont voorkomt. Gelet op de intensieve bebouwingsgeschiedenis, zal de originele bodemopbouw in de meeste zones van het plangebied niet meer intact zijn. Dit wordt aangetoond in de overige 5 boringen. J. Verrijckt bvba geeft dan ook het advies om de terreinen vrij te geven.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.